

Michael Walzer's Just War Theory: From Moral Realism to Legal Positivism

Mazyar Khademi

Ph.D Student, Public Law, Allameh Tabataba'i
University, Tehran, Iran

Ali Mohammad
Fallahzadeh*

Associate Professor, Department of Public
International Law, Allameh Tabataba'i University,
Tehran, Iran

Introduction

The moral significance of war is not a recent concern. Throughout history, there have been efforts to moralize and potentially control the resort to war. These efforts often appeal to the branch of ethics concerned with strict obligations—namely, justice. Since the time of Aristotle, Plato, Cicero, Saint Augustine, and Aquinas, this inquiry took a serious shape in what came to be known as just war theory. However, the theory truly flourished in the 16th and 17th centuries, thanks to the contributions of thinkers like Vitoria, Suárez, and Grotius. In the centuries that followed, as international law increasingly focused on formulating practical legal rules, the theoretical tradition of just war was largely neglected. It was not until the second half of the 20th century—especially after the Cold War and the two Gulf Wars—that interest in just war theory was renewed and

* Corresponding Author: Mazyarkhademii@gmail.com

How to Cite: Khademi, M., Fallahzadeh, A. M., (2025), "Michael Walzer's Just War Theory: From Moral Realism to Legal Positivism", *Political Strategic Studies*, Vol. 14, No. 53, 301-336. Doi: [10.22054/QPSS.2024.78474.3381](https://doi.org/10.22054/QPSS.2024.78474.3381).

intensified. Amid this revival, Michael Walzer's influential book *Just and Unjust Wars* (1977) sought to provide a philosophical account of a perspective with deep historical roots—one that has also been expressed in the form of codified laws governing military conflict. Walzer's point of departure is a critique of the realist perspective and a defense of the existence of war ethics. He grounds this morality in the shared understanding and lived experiences of governments and soldiers—the primary actors in war—as well as in the literature that reflects their perspectives. For Walzer, the ethics—or more precisely, the justice—of war appears to be a conventional and contextual concept, rather than a strictly normative and universal one. This raises a critical question: Can customary morality serve as the foundation for determining the requirements of the justice of war? This question demands serious consideration. The present research aimed to explore the relationship between the ethics and the law of war. The study focused on the modern theory of just war, particularly through Walzer's interpretation, which stands as the most recent, influential, and significant contribution in this field. The research question is as follows: How does Walzer's modern theory of just war conceptualize the relationship between morality and the law of war? First, the study addresses the historical development of just war theory, providing the conceptual background for the analysis. It then examines the interplay between ethics, law, and war, while offering a critical assessment of Walzer's theory.

Literature Review

Among the Persian-language literature, there is no specific case that directly addresses the subject of this research. The topic can be found in English-language sources, which are cited in this study.

Materials and Methods

This research employed a descriptive–analytical method and relied on library resources to examine the topic. Michael Walzer is the key

theorist within the intellectual tradition of just war theory. He seeks to offer a philosophical account that is both grounded in the shared historical experience of humanity and formulated in the framework of the laws of armed conflicts.

Results and Discussion

War is a persistent reality that has shaped human history. It is therefore unsurprising that humanity has long sought to justify it. Within this context, just war theory—conceived as a normative theory—aims both to legitimize and to regulate the phenomenon of war. In contemporary discourse, Michael Walzer stands out as one of the most influential theorists of just war, offering a philosophical account grounded in shared historical experiences and established rules governing armed conflicts. This raises a central question: What is the relationship between morality and the law of war in Walzer's theory of just war? Walzer draws on a historical methodology and a common understanding of just war ethics based on Hegelian assumptions, striving to provide a realistic justification for both war itself and the rules that govern it.

Modern theories of just war are essentially Hegelian in nature. This concise statement encapsulates the central argument of the present research, that the modern theory of just war is ethically flawed and legally positivistic. The norms governing warfare can be divided into two categories: the laws of war and the rights in war—where, in moral discourse, justice replaces the notion of rights. In most modern theories of just war, legal and moral dimensions are deeply intertwined, often without a clear distinction between the two. Discussions tend to occur within a normative framework, without clearly separating the laws of war from ethics of war. This issue is not merely a matter of conceptual oversight; rather, it stems from the methodological foundations and assumptions underlying the modern theory of just war. These theories are state-centered in both subject and origin, customary in their normative orientation, and historical in

methodology—all of which can be traced back to Hegelian thought. This Hegelian influence is the primary reason for the two flaws identified earlier: ethical inadequacy and legal positivism. Despite its emphasis on the Westphalian order, the modern theory of just war excludes everything outside formal treaties and agreements. Ultimately, the modern theory of just war is not able to provide a genuine moral justification—in the strict sense of morality rather than the conventional one—for the laws of war, a shortcoming which stems from its concretely positivist nature.

Conclusion

Adopting a descriptive–analytical approach, the current research argued that the modern theory of just war—shaped by its Hegelian foundations in both assumptions and methodology—is ethically flawed and legally positivistic. To support this argument, the research offered a historical overview that established the conceptual background of the discussion, followed by a critical examination of its Hegelian assumptions and methodological underpinnings. The study specifically argued that Walzer’s version of the modern theory of just war, while attempting to offer a philosophical and moral justification rooted in historical human experience and formalized practice, is nothing more than a tautology.

Keywords: Law, Customary Ethics, War, Walzer, Just War Theory

نظریه جنگ مشروع مایکل والزر: از واقع گرایی اخلاقی تا پوزیتیویسم حقوقی

دانشجوی دکتری حقوق عمومی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

مازیار خادمی ^{id}

دانشیار گروه حقوق عمومی و بین‌الملل دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

علی محمد فلاح‌زاده * ^{id}

چکیده

جنگ، واقعیتی است که زیست تاریخی انسان را شکل داده است از این‌رو عجیب نیست که انسان خود را ناگزیر به توجیه آن دیده است. در این میان، نظریه جنگ مشروع به مثابه یک نظریه هنجاری، به دنبال توجیه و احیانا ضابطه‌مند کردن پدیدار جنگ است. در دوران معاصر، مایکل والزر برجسته‌ترین نظریه‌پرداز در این سنت فکری است که سعی دارد تبیینی فلسفی از این دیدگاه به‌دست دهد. تبیینی که هم ریشه در تجربه مشترک تاریخی انسان‌ها دارد و هم در قالب قواعد مخاصمات مسلحانه صورت موضوعه یافته است. پرسش این است که رابطه اخلاق و حقوق جنگ در نظریه جنگ مشروع والزر چگونه است؟ والزر با روش‌شناسی تاریخی و فهم عرفی از اخلاق جنگ مشروع و مبتنی بر پیش‌فرض‌های هگلی به دنبال توجیه واقع‌گرایانه جنگ و قواعد حاکم بر آن است. در این مقاله با روش تحلیل محتوا نشان داده شد که نظریه جنگ مشروع مدرن به واسطه هگلی بودن (در پیش‌فرض و روش‌شناسی)، از حیث اخلاقی معیوب و از حیث حقوقی پوزیتیویستی است. برای این امر پس از بررسی تاریخی نظریه که زمینه مفهومی بحث را شکل می‌دهد، به نقد و بررسی پیش‌فرض‌ها و روش‌شناسی هگلی نظریه پرداخته شده است.

واژگان کلیدی: حقوق، اخلاق عرفی، جنگ، والزر، نظریه جنگ مشروع.

* نویسنده مسئول: Maziarkhademii@gmail.com

مقدمه

جنگ به شکل بسیار تراژیک با تعلیق میان واقعیت و هنجار، کهن‌ترین مسئله تاریخ حیات اخلاقی انسان است (بیگدلی، ۱۳۶۵: ۴۷-۴۸). در زمان‌های پیشاسقراطی؛ جنگ، مبنایی برای فهم روابط انسانی بود (May & Crookston, 2008: 39-40). برای هراکلیتوس، جنگ از حیث هستی‌شناسی^۱ «مسئله بودن» و از حیث ارزش‌شناسی^۲، «مسئله عدالت» را تبیین می‌کرد (Barnes, 2005: 195). دیالوگ آتنی-ملوسی در تاریخ جنگ‌های پلپونیزی نیز تقریری واقع‌گرایانه از هنجار رایج در روابط انسانی است (Thucydides, 1974: 84-111). اشمیت با نگاهی هگلی، حقوق بین‌الملل را مترادف حق جنگ و صلح می‌داند. از این‌رو تنها یک بحث واقع‌گرایانه در مورد جنگ می‌تواند و همیات محل تفکر فعلی در مورد قواعد بین‌المللی را کنار بزند و اجازه دهد وضعیت واقعی حقوق بین‌الملل فعلی شناخته شود (Schmitt, 2011: 31).

باری، تلاش‌هایی برای اخلاقی کردن^۳ و احیاناً کنترل توسل به جنگ مطرح بوده است. ماحصل این کاوش نظری از زمان ارسطو در قالب مفهوم «نظریه جنگ مشروع»^۴، موجه-ترین شکل ممکن را به خود گرفت. اما شکوفایی سنت جنگ مشروع در قرن‌های ۱۶ و ۱۷ مدیون تلاش‌های ویتوریا، سوارز و گروسیوس بود (Orend, 2006: 10-16). با تحول تأکید بر تدوین قواعد حقوقی کاربردی در حقوق بین‌الملل در قرن‌های بعد، این سنت نظری رو به فراموشی نهاد تا اینکه در نیمه دوم قرن ۲۰، بخصوص بعد از دوران جنگ سرد شدت توجه و تمرکز بر نظریه جنگ مشروع قوت گرفت (Johnson, 2006: 167). در این بین، مایکل والزر در کتابی با عنوان «جنگ‌های عادلانه و ناعادلانه»^۵ تلاش کرده تا تبیینی فلسفی از دیدگاهی ارائه کند که نه تنها سابقه تاریخی بلندی دارد بلکه در قالب قواعد تعارضات نظامی^۶ شکل موضوعه یافته است. نقطه آغاز والزر، نقد دیدگاه

-
1. Ontology
 2. Axiology
 3. Moralize
 4. Just War Theory (Bellum Justum)
 5. Just and Unjust Wars
 6. Laws of Armed Conflict (LOAC).

واقع‌گرایانه و دفاع از وجود اخلاق جنگ است. اخلاقی که در فهم و ادبیات رایج دولت‌ها و سربازان به عنوان بازیگران عمده جنگ و تجارب محوری آنها ریشه دارد و به صورت موضوعه نیز درآمده است (Walzer, 2000: 44). به نظر می‌رسد اخلاق یا دقیق‌تر عدالت جنگ برای والزر اساساً مفهومی عرفی^۱ و بافتی است و نه به معنای دقیق کلمه هنجاری و جهانشمول.

اینکه «آیا اساساً اخلاق عرفی می‌تواند مبنایی برای تعیین اقتضائات جنگ مشروع باشد؟» پرسشی است که پاسخ به آن نیاز به توجیه دارد. این مقاله اساساً تلاشی است برای تبیین رابطه اخلاق و حقوق جنگ که به دلیل گستردگی موضوع، نظریه مدرن جنگ مشروع را به مثابه نظریه اخلاقی جنگ با قرائت والزر که متأخرترین، مهمترین و نافذترین مورد در این زمینه محسوب می‌شود، در دو بخش بررسی می‌کند. بخش اول مربوط به تاریخچه نظریه جنگ مشروع است که در واقع زمینه مفهومی بحث را شکل می‌دهد و در قسمت دوم، نسبت اخلاق، حقوق و جنگ ضمن نقد نظریه والزر مورد تحلیل قرار می‌گیرد.

نظریه جنگ مشروع در متن تاریخ

از بزرگ‌ترین تمدن‌ها تا مقدس‌ترین متون، درباره موارد مجاز توسل به جنگ و یا اعمال مجاز در جنگ مطالبی برجای مانده است (Kelsay, 1993; Rosen, 2004; Tzu, 1963). جدای از تلاش‌های نظری اندیشمندان بخش مهمی از تلاش حقوق بین‌الملل مدرن نیز در قالب قواعد مخاصمات مسلحانه معطوف به توجیه و تنظیم رفتارهای خصمانه دولت‌هاست (Aquinas, 1965; Grotius, 2006; Walzer, 2004; Reisman & Antoniou, 1994: 20-46).^۲ در واقع این قواعد برگردان اصول نظریه جنگ مشروع است. سنتی که اگرچه محصول روند فرهنگ غربی با آموزه‌های یونانی، رومی، مسیحی و مدرن است اما به طور گسترده و جدی مورد توجه عام قرار گرفته است (Johnson,

1. Conventional

۲. نک: قربان‌نیا، ناصر، (۱۳۸۲)، «حقوق جنگ در اسلام»، رواق اندیشه، شماره ۲۲، دسترسی در:

<https://ensani.ir/fa/article>

45: 1987). بسیاری از مفاهیم و ارزش‌های این نظریه در حقوق بین‌الملل صورت موضوعه یافته و در قالب معاهداتی که مجموعاً قواعد مخاصمات مسلحانه نامیده می‌شوند، مورد پذیرش دولت‌ها واقع شده است.

الف- بنیانگذاران نخستین: ارسطو، سیسرو و آگوستین

ارسطو نخستین کسی است که مفهوم «جنگ مشروع» را مطرح کرده است (Christopher, 1994: 10-11; Aristotle, 1984; Kraut, 2002). از حیث واقعیت تاریخی، مسئله هنجاری جنگ برای ارسطو در پی جنگ‌های یونان و ایران و نیز جنگ دولت‌شهرهای خود یونان مطرح شد. ارسطو سه دلیل برای توجیه اخلاقی توسل به جنگ مطرح می‌کرد: نخست: جلوگیری از حمله به کشور، دوم: تشکیل یک امپراتوری به شرط آنکه اولاً برای همه سودمند باشد و ثانیاً آنقدر عظیم و گسترده نشود که منجر به بروز جنگ‌های بیشتری شود، سومین دلیل نیز بدست آوردن بردگان مورد نیاز یک جامعه بود (Christopher, 1994: 7-13; Ferguson, 2004; Hardt and Negri, 2004;) (Eland, 2005).

در دوره امپراطوری روم نیز اندیشمندانی همچون کیتو، سیسرو، ژولیو سزار و مارکوس ارولیوس به مسئله جنگ پرداخته‌اند که در این بین عمیق‌ترین تأملات به سیسرو تعلق دارد، تا آنجا که برخی او را در کنار ارسطو و آگوستین در زمره بنیانگذاران این نظریه قرار داده‌اند. سیسرو در اصل لزوم دلیل موجه برای جنگ با ارسطو موافق است، اما در جزئیات با او اختلاف دارد. دو قاعده مقام صالح برای تصمیم به جنگ و اعلام عمومی راجع به توسل به جنگ از ابتکارات سیسرو است.

سیسرو در زمان رومیان یک هیئت دیپلماتیک به شهر هدف یا امپراتوری رقیب می‌فرستد که مشکل و درخواست جبران را اعلام کند. این هیئت به روم بازمی‌گشت و یک ماه منتظر می‌ماند، اگر در این مدت پاسخ مناسب دریافت نمی‌کرد، به دشمن خطر جنگ را اعلام می‌نمود. اگر آنها پاسخ فوری و مثبتی را نمی‌دادند هیئت به روم باز می‌گشت و سنا (به عنوان مقام صالح برای اعلان جنگ) را مطلع می‌ساخت. اگر سنا رأی به جنگ می‌داد هیئت به سوی دشمن بازمی‌گشت و اعلامیه عمومی سنا را با صدای بلند

می‌خواند و به صورت نمادین نیزه‌ای را به قلمرو دشمن پرتاب می‌کرد. در این رویه سایه‌هایی از قاعده جنگ به مثابه آخرین مستمسک دیده می‌شود (Cicero, 1928: 211-15). در واقع توسل به جنگ مشروط به این بود که اقدامات سیاسی و دیپلماتیک به بن‌بست می‌رسید. همچنین سیسرو مدام بر محدودیت در شیوه جنگیدن تأکید می‌کرد و معتقد بود باید از سربازانی که خود را تسلیم روم می‌کنند حمایت شود (Cicero, 1961: 13-16). آگوستین قدیس برجسته‌ترین متفکر سنت مسیحی نیز تلاش می‌کرد که فضیلت‌های کلاسیک اعتدال، عدالت، احتیاط و شجاعت را در توضیح چگونگی جنگیدن وارد کند (Eppstein, 1935; Riley-Smith, 1999; Christopher, 1994: 17-29).

در زمان آگوستین به لطف امپراتور کنستانتین، مسیحیت دین رسمی امپراتوری روم گردید. دشواری این قضیه آنجا بود که از یک سو مسیحیت منادی عشق و عدم خشونت است، از سوی دیگر دولت روم برای حفظ تمامیت امپراتوری و نیز دور نگه داشتن بیگانگان از توسل به قدرت نظامی ناگزیر بودند (Christopher, 1994: 30-48). در این شرایط، آگوستین به این نتیجه رسید که یک حاکم عادل ناگزیر است به جهت حمایت از شهروندان در برابر حمله متجاوزان به زور متوسل شود. در این صورت حاکم با نیت درست، از سرناچاری و نه به خاطر نفرت از دشمن می‌تواند دستور جنگ دهد. نیت درست در اینجا به معنای عشق و خواست حمایت از شهروندان به خطر افتاده است. سربازان نیز نه بخاطر لذت خون‌ریزی و خشونت بلکه حمایت از شهروندان و دفع حمله متجاوزان و انجام وظیفه، دستور حاکم را اجرا می‌کنند. بنابراین آگوستین بر قاعده «نیت درست»^۱ در هر دو بخش از قواعد حقوق جنگ تأکید می‌کرد (Augustine, 1998: 21; Deane, 1963; Augustine, 1962; Augustine, 1969).

ب- مسئله جنگ مقدس: توماس آکوئیناس

جنگ مشروع به مثابه معیار اخلاقی جنگ، در واقع «مفهومی سکولار» و در مقابل «مفهوم دینی» جنگ مقدس^۲ قرار دارد، جنگی که منبعث از امر خدا و یا کتاب مقدس است.

1. The Rule of Right Intention

2. Holy War (Bellum Sanctum)

مفهوم جنگ مقدس در پی جنگ‌های صلیبی خلق شد و سال‌ها نظریه جنگ مشروع را تحت تأثیر خود قرار داد. پاپ اوربان دوم اولین جنگ صلیبی را با این بیان که «جنگ اراده خداست»، آغاز کرد (Walzer, 1992: 217-223). در حالی که جنگ مقدس، معطوف به هدفی مقدس و الهی است و سربازان با نبرد در چنین جنگی گناهان خود را پاک و راه خود را به بهشت هموار می‌کنند (Rosenwein, 2002; France, 1999)، این در حالی است که جنگ مشروع جنبه دینی ندارد بلکه صرفاً اخلاقی است و به همین خاطر در آن ادعایی مبنی بر ورود به بهشت وجود ندارد (Orend, 2006: 14).

با وجود اینکه هیچ‌گونه رابطه ضروری بین آموزه جنگ مشروع و جنگ مقدس وجود ندارد، در قرون وسطی برخی از جنبه‌های مذهبی مثل حق بودن خود و باطل انگاشتن دشمن یا به عبارتی پلیدسازی دیگری رقیب و تعصب، وارد نظریه جنگ مشروع شد و آن را از وجوه عقلانی محضی که داشت دور ساخت (Kelsay & Johnson, 1991). بعدها آکوئیناس سعی کرد که سنت جنگ مشروع را به نحو منطقی و پیراسته از وجوه غیرعقلانی صورت‌بندی کند. وی به طور صریح میان حقوق جنگ و حقوق در جنگ تفکیک قائل شد. در اولی قواعدی مثل دلیل عادلانه، نیت درست، اعلام عمومی، مقام صالح و قاعده جنگ به مثابه آخرین مستمسک مطرح بود. در مورد دوم، قواعد مصونیت غیرنظامیان، عدم کاربرد سلاح‌های ممنوع، تعهد به پذیرش پیشنهاد تسلیم بدون خونریزی و رفتار فضیلت‌مندانه و جوانمردانه در میدان جنگ مطرح است (Christopher, 1994: 49-52).

آکوئیناس ملهم از فلسفه ارسطویی، اصل تناسب را به هر دو مجموعه پیش‌گفته اضافه کرد. بنا بر مفهوم ارسطویی این اصل، هم جنگ باید پاسخ مناسبی به مورد نزاع باشد و هم میزان زور به کاربرده شده نسبت به مورد عینی در میدان جنگ باید متناسب باشد. از نظر آکوئیناس جنگ دفاعی به منظور حفظ مسیحیت در برابر تهاجم غیرمسیحیان می‌تواند مجاز باشد اما جنگ تهاجمی برای ترویج مسیحیت قطعاً غیرمجاز است. آکوئیناس متأثر از سلوک مسیح و نیز جنگ‌های صلیبی مفهوم جنگ مقدس را به شدت رد کرد (Orend, 2006: 15). همچنین از نظر او، مقام صالح اعلام‌کننده جنگ — که در دوران یونان، رهبر دولت (دیکتاتور یا مجمع دموکراتیک) و در دوران روم، سنا و در زمان امپراتوری،

امپراتور و در خلال عصر تاریکی، کلیسا است - به دلیل وضعیت سیاسی به شدت چندپاره اروپا باید یک نهاد سیاسی باشد. نهادی که توانایی نظم بخشیدن به جامعه را دارد و ثابت کرده که برای خیر عمومی نه منافع عده‌ای خاص حکومت می‌کند. البته چنین نهادی باید به نظر کلیسا و پادشاه به خاطر قرن‌ها تجربه در توسعه و اعمال نظریه جنگ مشروع توجه کند (Aquinas, 1975: 1813-1818; Russell, 1975).

پ- عرفی‌سازی نظریه: ویتوریا، سوارز و گروسیوس

آگوستین صرفاً به دنبال مشروع کردن خشونت دولت رومی - مسیحی بود. اما متفکران بعدی فهمیده بودند که وقتی دولتی از ایفای استانداردهای این نظریه باز می‌ماند، اخلاقاً باید نقد و به سرعت متوقف گردد. بنابراین، نظریه جنگ مشروع که از ابتدا نسبت به تعارضات جهان واقعی اعمال می‌شد، نه تنها برای مشروع‌سازی^۱ که برای نقد^۲ رفتار قدرت‌ها نیز به کار می‌رفت (Johnson, 1975).

سپولویدا با احیای ایده ارسطویی بردگی طبیعی به دنبال توجیه عملکرد استعماری اسپانیا بود (Sepulveda, 1997: 39-51). در مقابل، نظریات نقادانه کاسا، راجع به ناعادلانه بودن اعمال اسپانیایی‌ها مؤید آن است که استعمارگرایی و امپریالیسم غربی مورد حمایت همه نیست (De las casa, 1992). ویتوریا نخستین کسی است که بیان می‌کند حق‌های مطرح در حقوق جنگ شامل جوامع غیرمسیحی نیز می‌شود. وی ضمن رد مفهوم جنگ مقدس بر عرفی‌سازی نظریه جنگ مشروع اصرار داشت و به واسطه مفهوم حقوق طبیعی، آن را قابل اعمال نسبت به هر کس در هر کجا و هر زمان کرد. اگرچه، ویتوریا جنگ تجاوزگرانه^۳ و پیشدستانه^۴ را رد کرد اما مداخله بشردوستانه را به عنوان جنگ برای دفاع از دیگری مجاز می‌دانست (Vitoria, 1991: 315-16). به عبارتی برای ویتوریا تنها دلایل عادلانه توسل به جنگ، دفاع از خود و دفاع از دیگری بود و در هر دو مورد نیز بر

1. Legitimize
2. Criticize
3. Aggression
4. Pre-emption

عینیت و کیفیت مدارک لازم برای اقدام به جنگ تأکید داشت. وی به شدت مخالف بود که تصمیم‌گیری درباره جنگ در دست یک نفر باشد (Christopher, 1994: 58-67). گروسیوس مهم‌ترین نظریه‌پرداز در روند عرفی‌سازی نظریه است. کانت مهم‌ترین نافذترین اثر گروسیوس با عنوان حقوق جنگ و صلح که بنای حقوق بین‌الملل نوین را نهاد، توجیهی برای توسل به جنگ می‌دانست (Kant, 1991: 103). وی که به شدت متأثر و متأسف از جنگ‌های مذهبی کارتاژی بود، در زمینه تنظیم روابط میان دولت‌ها بسیار اندیشیده بود (Grotius, 1949: 10-11). گروسیوس سعی کرد در طرح قواعد تعارضات نظامی شکاف میان اخلاق و حقوق را پر کند. وی معتقد بود که موضوع اصلی حقوق، تحقق ایده‌آل‌های اخلاق است. گروسیوس به‌طور خلاصه، مخالف جنگ مقدس و موافق ایده ویتوریایی دفاع از خود و دیگری و نیز جنگ به‌عنوان مجازات (نه تنها تجاوز در حال انجام بلکه برای مجازات تجاوز قبلی که تاکنون بدون جبران مانده) بود (Christopher, 1994: 70-110). گروسیوس مانند ویتوریا در عین نقد مقاصد امپریالیستی، در غالب مفاهیم مداخله بشردوستانه و دفاع از غیر، به نوعی اعمال استعماری اروپائیان را توجیه می‌کرد (Tuck, 1999: 78-109).

گروسیوس نه تنها همه اصول اساسی و عقلانی نظریه مدرن جنگ مشروع را تنظیم کرد، بلکه مسئله تدوین قواعد را از طریق توافق دولت‌ها نسبت به اصول اخلاقی در قالب معاهدات دقیق، رسمی و حقوقی مطرح کرد. ایده‌ای که سه سال بعد از مرگ او با وقوع معاهده وستفالی محقق شد و به‌عنوان نخستین بخش از حقوق بین‌الملل مدرن نوعی از رواداری مذهبی را تقدیس کرد. گروسیوس، اصل عدم مداخله در امور داخلی کشورها را خلق کرد. این تفسیر از حاکمیت دولت‌ها و منع مداخله خارجی در امور ملی، تقریباً تا پایان دهه ۹۰ تاب آورد. بنابراین، دلایل عادلانه جنگ در این دوره عموماً عبارت بودند از: دفاع از دولت در مقابل حمله خارجی، دفاع از دولت دیگر بخصوص دولت دوست یا هم‌پیمان. اما جنگ به‌عنوان مجازات و یا مداخله بشردوستانه به‌طور گسترده‌ای ممنوع گردید (Boucher, 1998).

ت- رکود نظری: لاک، کانت و هگل

از زمان واتل و پوفندروف، سنت نظری جنگ مشروع روبه افول می‌نهد. حتی اندیشمندانی همچون لاک و کانت نیز میلی به این سنت فکری نداشتند و هیچگاه خود را در زمره نظریه‌پردازان این سنت نمی‌دانستند. لاک اگرچه نمی‌خواست در اصل نظریه جنگ مشروع مشارکت چندانی داشته باشد اما با طرح مسئله جنگ‌های انقلابی، مقدمات پیوند میان حقوق درجنگ و حق‌های بشری را فراهم کرد، پیوستگی که بعد از جنگ جهانی دوم به اوج خود رسید و تا امروز باقی مانده است. در همین راستا اهمیت لاک در الهام‌بخشی به انقلاب‌های آمریکا و فرانسه قابل ملاحظه است (Tuck, 1999: 169-99). در انقلاب‌ها که می‌توان آنها را نوعی جنگ داخلی نامید، مسئله اصلی، مشروعیت یا عدم مشروعیت دولت است. به نظر لاک مشروعیت یک دولت منوط به رعایت و احترام به حق‌های طبیعی مثل برابری، آزادی و مالکیت است. دولتی که وامانده از رعایت این حقوق است نامشروع تلقی می‌شود و شهروندان حق مقاومت و مبارزه با آن را دارند (Tuck, 1999: 166-96).

کانت نیز از سنت به نظریه جنگ مشروع خوش‌بین نبود و حتی نقدهایی گزنده به رهبران سنتی این نظریه داشت، اما مبنای نظری «عدالت پس از جنگ»^۱ را فراهم کرد. کانت بیش از هر متفکر دیگری به عدالت معاهدات صلح، تغییر رژیم قاهرانه و نوسازی بعد از جنگ و نیز ایجاد صلح پایدار میان دولت‌ها پرداخت. کانت نیز طرفدار تغییر رژیم داخلی به دلیل تحقق حق‌ها بود و برخی سیاست‌های بین‌المللی مانند روابط دیپلماتیک، پیوندهای فرهنگی و تجارت آزاد را در این زمینه مفید می‌دانست. جوامع حق‌مدار در نهایت با یکدیگر برای تشکیل یک فدراسیون موفق و صلح‌آمیز از ملت‌های آزاد، متحد می‌شوند و به دلیل موفقیت‌شان، دیگر ملل نیز به آنها می‌پیوندند و یک فدراسیون جهانی^۲ شکل خواهد گرفت (Orend, 2000; Kant, 1991).

1. Jus Post Bellum

2. Cosmopolitan Federation

هگل اگرچه در نوشته‌هایش به صورت واضح نسبت به پذیرش نظریه جنگ مشروع مطلبی را بیان نکرده است، اما ایده‌هایی که راجع به مسئله جنگ و نظم بین‌المللی بیان کرده است، امروزه پیش‌فرض‌های نظریه مدرن جنگ مشروع را تشکیل می‌دهد. از نظر هگل، جنگ جزء لاینفک و قابل قبول نظام سیاسی بین‌المللی به مثابه واپسین راه حل در صورت تعارض میان دولت‌ها و عدم امکان توافق است. لذا از دیدگاه هگلی، جنگ چیز مطلقاً بدی نیست بلکه موجبی برای حفظ سلامت اخلاقی ملت‌هاست (Hegel, 2008: 306-315). دیگر نظر هگلی که امروزه به شدت مورد پذیرش نظریه‌پردازان این سنت فکری است، پذیرش و تثبیت نظم و ستفالی در حوزه حقوق بین‌الملل است. به هر روی، هگل اگرچه نه به تصریح اما به تلویح مورد پذیرش اکثر نظریه‌پردازان مدرن جنگ مشروع است (Williams, 2012: 143-145).

ث- تدوین حقوقی و توسعه سیاسی

از ۱۸۵۰ به این سو معاهدات بین‌المللی و قواعد تنظیم‌کننده تعارضات نظامی به‌خصوص حقوق در جنگ^۱ رشد فزاینده‌ای داشت. جنگ‌های داخلی ایالات متحده آمریکا جرقه مهمی در این زمینه بود. بخش شمالی یا متحده آمریکا در ۱۸۶۳ دستورالعمل‌های مفصلی را در زمینه شیوه صحیح جنگیدن برای سربازانش منتشر کرد. قدرت‌های اروپایی اعلامیه سن پترزبورگ را در ۱۸۶۸ در میان خودشان امضا کردند. اوج نهضت تدوین (یعنی انتقال اصول اخلاقی به مجموعه قواعد حقوقی خاص) در قرن ۱۹، معاهدات، پیش‌نویس‌ها و اظهارات ژنو در ده معاهده متفاوت بین سال‌های ۱۸۹۹ تا ۱۹۰۷ بود. جزئیات باورنکردنی در زمینه حقوق در جنگ به‌طور خاص، همچنان بخش زنده و پویای حقوق بین‌الملل است (Orend, 2006: 20).

معاهده صلح ورسای در سال ۱۹۱۹ میلادی، تشکیل جامعه ملل که تلاشی برای تغییر قواعد عدالت جنگ، جدای دفاع از خود و در راستای امنیت جمعی و حمایت و مسئولیت متقابل در مواجهه با تجاوز، معاهدات منع استفاده از گازهای سمی در ۱۹۲۵ و معاهده

1. Jus in bello

بریان کلوگ ۱۹۲۸ تلاشی برای کم کردن دلایل عادلانه برای جنگ طراحی شد (MacMillan, 2003) و مبنایی برای اختیار اعلان جنگ جامعه ملل بود (Reisman & Antoniou, 1994). همچنین در این دوران شاهد اولین تلاش برای ایجاد یک اعلامیه جنگ بین‌المللی مسئولیت و قدرت هستیم. دادگاه‌های نورنبرگ و توکیو نقطه عطف اجرای قضائی اصول عدالت در سطح بین‌الملل است. طنین آرای کاسس، در تنظیم شورای امنیت سازمان ملل متحد به‌عنوان رویه نهادسازی برای کمک به ختم تدریجی استعمارگرایی اروپایی به گوش می‌رسد. بیشترین تأثیر نظریه جنگ مشروع را می‌توان در معاهده منع نسل‌کشی ۱۹۴۸ و معاهدات ۱۹۴۹ ژنو مشاهده کرد که روی هم دو دسته از مهمترین قواعد مخصصات مسلحانه را تشکیل می‌دهند. باری تمام این موارد توسعه حقوقی سیاسی محسوب می‌شود و نه توسعه نظری (Keegan, 2000).^۱

ج- بازگشت نظریه جنگ مشروع: مایکل والزر

ظهور دولت‌های فاشیست و دیکتاتور، نظریه جنگ مشروع را بار دیگر به صحنه آورد. بسیاری از پژوهشگران کاتولیک و رهبران سیاسی صراحتاً از مفاهیم جنگ مشروع برای توجیه و جلب حمایت عمومی برای جنگ علیه هیتلر و موسیلینی استفاده کردند. در اسپانیا از نظریه جنگ مشروع برای توجیه جنگ داخلی علیه فرانکوی فاشیست در ۱۹۳۰ استفاده شد (Ford, 1944: 261-306). فرانکلین روزولت پیرو حملات به بندر پالمر^۲ بر مبنای دفاع از خود وارد جنگ شد. مسئله سلاح‌های هسته‌ای نیز عامل دیگر برای توسعه نظریه جنگ مشروع محسوب می‌شد. جنگ ویتنام نیز در طرح و بسط نظریه جنگ مشروع سهم بسزایی داشتند (Anscombe, 1970: 41-53).^۳

1. Cf. Keegan, J., (2000), *The First World War*, New York: Vintage.

2. Cf. Keegan, J., (1990), *The Second World War*, New York: Vintage; Ryan, J.K., (1940), *Modern War and Basic Ethics*, Milwaukee, WI: Bruce.

3. Cf. Gilbert, M., (1987), *The Holocaust*, New York: Henry Holt; Orend, B., (2002), *Human Rights: Concept and Context*, Peterborough, ON: Broadview; Best, G., (1994), *War and Law Since 1945*, Oxford: Clarendon.

البته در این دوران، ابتکار عمل در نظریه جنگ از کلیسای کاتولیک خارج شد و وارد حقوق بین‌الملل و مجامع علمی شد. استرالیایی‌ها، کانادایی‌ها، اروپائیان، اسرائیلی‌ها و آمریکایی‌ها به‌طور ویژه بعدی از جنگ جهانی دوم علاقه‌مند به نظریه جنگ مشروع شدند. در دهه ۶۰ کارهای برونلی، مکین، او براین، اسگون، رمزی، تاکر بسیار برجسته بودند (McKenna, 1960: 647-58).^۱ در دهه ۷۰ مقالات آربی برانت، مروین هیر، آر کی فولینویندر، داوید لوبان، تامس نیگل و کتاب‌های سیدنی بیلی، یهودا میلز، جی ان مور و ریچارد واسراستورم^۲ بسیار حائز اهمیت هستند. در دهه‌های ۸۰ و ۹۰ شاهد انفجار نظریه-پردازان جنگ مشروع هستیم؛ سیدنی اکسین، آنتونی هارتل، جیمز تورنر، داگلاس لاکی، جان لانگان، روبرت فیلیپس، جیم استربا، جنی تیچمن از جمله مهمترین نظریه‌پردازان این دوره‌اند^۳ و اخیرترین کارها در زمینه جنگ مشروع متعلق به پل کرستوفر، جین الشتاین، جی اس داویس، مایکل ایگناتیف، ریچارد ریگان است.^۴

1. Cf. I. Brownlie, I., (1963), *International Law and the Use of Force by States*, Oxford: Clarendon; O'Brien, W.V., (1965), *The Law of Limited Armed Conflict*, Washington, DC: Georgetown University Press; Osgood, R., and Tucker, R., (1967), *Force, Order and Justice*, Baltimore: Johns Hopkins University Press; Tucker, R., (1960), *The Just War*, Baltimore: Johns Hopkins University Press; Ramsey, P., (1968), *The Just War*, New York: Scribners Sons Ramsey, P., (1961), *War and The Christian Conscience*, Durham, NC: Duke University Press.

2. Cf. S. Bailey, S., (1972), *Prohibitions and Restraints in War*, Oxford: Oxford University Press; Moore, J.N., (1974), *Law and Civil War in the Modern World*, Baltimore: Johns Hopkins University Press; Melzer, Y., (1975), *Concepts of Just War*, Jerusalem: Hebrew University; Wasserstrom, R., (1970), *War and Morality* Belmont, CA: Wadsworth.

3. Cf. S. Axinn, S., (1989), *A Moral Military*, Philadelphia: Temple University Press ; Hardt, M. and Negri, A., (2004), *Multitude: War and Democracy in the Age of Empire*, New York: Penguin; Johnson, J.T., (1984), *Can Modern War Be Just?*, New Haven, CT: Yale University Press; Lackey, D., (1989), *The Ethics of War and Peace*, Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall; Langan, J., and O'Brien, W.V., (1986), *The Nuclear Dilemma and The Just War Tradition*, Lexington, MA: Lexington; Phillips, R., (1984), *War and Justice*, Oklahoma City: University of Oklahoma Press; Sterba, J., (1985), *The Ethics of War and Nuclear Deterrence*, Belmont, CA: Wadsworth; Teichman, J., (1986), *Pacifism and The Just War*, Oxford: Blackwell; Walker, M., (1995), *The Cold War: A History*, New York: Henry Holt.

4. Cf. Elshtain, J.B., (1992), *Just War Theory*, Oxford: Blackwell; Ignatieff, M., (1994), *Blood and Belonging*, Toronto: Viking; M Ignatieff, M., (2000), *Virtual War*, Toronto: Viking; Ignatieff, M., (1997), *The Warrior's Honor* New York: Doubleday;

لیکن، کتاب والزر در سال ۱۹۷۷ بسیار مهم و خصوصاً ملهم از جریانات ویتنام بود. اهمیت این اثر تا حدی است که برخی آن را برای نظریه جنگ مشروع معاصر هم‌وزن کار گروسیوس می‌دانند. همین سطح از اهمیت است که در تمام کارهای معاصر در زمینه جنگ مشروع ارجاع به آثار والزر را به امری اجتناب‌ناپذیر تبدیل کرده است. در این تحقیق نیز با هدف بررسی نظریه مدرن جنگ مشروع، ضمن ارجاع به کارهای والزر به‌عنوان مرجع اصلی نظریه‌های مدرن، در پی نقد پیش‌انگاره‌ها و روش‌شناسی نظریه مدرن جنگ مشروع هستیم.

نقد روش‌شناسی و پیش‌انگاره‌های نظریه مدرن جنگ مشروع

الف- پیش‌انگاره‌ها و روش‌شناسی هگلی نظریه والزر

از نگاه واقع‌گرایانه، «در زمان جنگ قانون ساکت است»^۱ (Walzer, 2000: 3). این عبارت در واقع این حقیقت را فاش می‌سازد که آنچه غیرانسانی می‌نامیم در شرایط اضطرار، انسانی است. یعنی آنجا که در قلمرو عدالت از ضرورت‌های حقیقتاً انسانی سخن می‌گوییم، در شرایط جنگی از باب اضطرار امور غیرانسانی را روا می‌داریم. جنگ همان قلمرو اضطرار و اکراه است. بنابراین باید پذیرفت که جنگ ستور مدنیت را می‌درد و عیوب بدوی ما را عیان می‌سازد، یعنی هراسناکی، خودخواهی، رانده‌شدگی و سببیت ما را. والزر در پی به چالش کشیدن همین استدلال واقع‌گرایانه است که تاریخ توسعید و یا فلسفه‌هابزی پیش می‌نهد. اما در بطن این تلاش، گونه‌ای ناکامی را می‌توان بازشناخت. چراکه والزر هر چند نمی‌خواهد به این نگاه شدیداً نومیدکننده اما واقع‌گرایانه تن دهد، اما گریزناپذیری جنگ و فجایع ناشی از آن را می‌پذیرد. همین پذیرش و قبول جنگ به مثابه پدیدار معمول نظم بین‌المللی در بطن نظریه مدرن جنگ مشروع، موجب شده تا آنها را هگلی بدانند (Williams, 1991: 92-103).

Regan, R., (1996), Just War: Principles and Cases Washington, DC: Catholic University Press of America.

1. Inter Arma Silent Leges

از نظر هگل جنگ، بخشی پذیرفتنی از سیستم سیاسی حقوق بین‌الملل روزگارش بود. از نظر او به دلیل عدم وجود مرجع نهایی برای داوری میان دولت‌ها در چنین تعارضی هیچ یک از طرفین قابلیت ترجیح اخلاقی ندارند. در واقع صرفاً بعد از جنگ، تحلیل‌گر فلسفی می‌تواند مسئله عدالت را بررسی کند. البته این ناشی از دیدگاه داینامیک هگل راجع به تاریخ است که متضمن پدیداری تدریجی روح است، لذا ناظر انسانی نمی‌تواند به‌طور کلی پیش‌بینی کند که روند نتایج واقعاً چگونه خواهد بود (Hegel, 2008: 368). اگرچه این تحلیل سیاسی، حقوقی و تاریخی، منتج به نظریه جنگ مشروع نشد، لیکن می‌توان نشان داد که این برداشت هگلی، منطقی در نظریه جنگ مشروع معاصر بسط و توسعه یافته است.

یکی از مهمترین مواردی که موید این ادعاست، فرض مشروعیت جنگ به‌عنوان ابزار حل اختلافات در عرصه بین‌المللی است. این فرض هگلی که جنگ همواره چیز بدی نیست و می‌تواند منشأ خیر باشد، تلویحاً در کارهای نظریه‌پردازان معاصر جنگ مشروع آمده است. این نظریه‌پردازان اگرچه همچون هگل نگفته‌اند که جنگ سلامت اخلاقی ملت‌ها را حفظ می‌کند، اما به‌طور ضمنی نشان داده‌اند که جنگ در بهنجار بودن روابط بین‌الملل نقش دارد (Williams, 1991: 143).

مورد دیگر که می‌تواند منجر به فهم رگه‌های هگلی نظریه مدرن جنگ مشروع شود، عبارت از شناسایی و پذیرش دولت به‌عنوان نقطه اصلی وفاداری سیاسی افراد است. نظریه‌پردازان معاصر این سنت فکری، مثل هگل به شدت دولت-ملت محور هستند، یعنی تنها جزء مقوم جامعه سیاسی برای آنها دولت-ملت است و نه چیز دیگر. از نظر هگل، دولت‌ها موضوع حقوق بین‌الملل هستند اما به‌عنوان مولفین آن، حق دارند که چگونگی اجرای آن را تعیین کنند. بنابراین، حقوق بین‌الملل ناظر به روابط دول مستقل است و واقعیت آنها نیز منوط به همین حیثیت متمایز و اراده حاکم است. برای هگل رعایت معاهدات امری مقبول بود اما هر امری در حقوق بین‌الملل نهایتاً متوقف بر اراده منفرد دولت است. دولت روحی است با عقلانیت ذاتی فی نفسه و واقعیت ضروری، لذا قدرت مطلق در زمین و در نتیجه

موجودی مستقل و حاکم در روابط با دیگر دول (Hegel, 2008: 366). این تقدم اخلاقی دولت در نظریات جدید جنگ مشروع نیز دیده می‌شود.

از نظرگاه کانتی، جنگ نه از دیدگاه جنگ مشروع، بلکه از منظری که ریشه در متافیزیک حق دارد، مورد بررسی اخلاق قرار می‌گیرد. نظرگاهی که نه تنها برای ارزیابی حقوق بین‌الملل بلکه برای ایجاد حق‌های فردی، اساسی و جهان‌وطنی به کار می‌رود. کانت بجای توسل به نظریه اخلاقی برای مواجه با ضرورت جنگ، یک نظریه اخلاقی سیاسی تام برای مواجه با مسئله جنگ ارائه می‌کند. به عبارتی برای کانت هیچ تکاپویی برای یافتن منابع اخلاقی در مواجهه با جنگ معنا ندارد، چرا که جنگ یکی از هزاران معضلی است که در مسیر توسعه و حفظ یک فلسفه عملی آمره^۱ قرار دارد (Williams, 1991: 144). والزر خود را متعهد به دیگانه‌ی مُنْقَص از فلسفه عملی می‌داند. وی انضمامی‌ترین و عملی‌ترین وجه اخلاق را مدنظر گرفته و از بنیادها کران می‌گیرد. زیرا از نظر او اولاً، زیربنا و بنیاد مفاهیم اخلاقی موضوع مشاجرات عمیق و بی‌پایان است؛ ثانیاً، ما در روبنا زندگی می‌کنیم. والزر با اهتمام به یک اخلاق کاربردی، قصد آن دارد که اندیشمندان برج عاج‌نشین را با جهان واقعی و ورزیده شده مواجه کند. زیرا فیلسوفانی که متمرکز بر پرسش‌های مبنایی فلسفه اخلاق هستند، اغلب فوریت مباحث اخلاقی سیاسی را گم می‌کنند و کمک‌چندانی به مردم در مواجه با انتخاب‌های دشوار نمی‌کنند (Walzer, 2000: xxix). به نام همین انضمامی بودن، والزر خلاصه‌ای از موضع اخلاقی خود پیش می‌نهد و تمرکز بحث خود را متمرکز بر تجربه و گفتمان تاریخی جنگ می‌کند آنچنان که رهبران، سربازان و شهروندان در آن درگیر بوده‌اند.

والزر و دیگر نظریه‌پردازان جنگ مشروع، البته عدم تعین فلسفی هگل را نمی‌پذیرند و در واقع تلاش می‌کنند که توجیه کاملی از اعمال نظامی بازیگران عمده در تعارضات ارائه کنند. پیشتر اشاره شد که هگل اگرچه برای دول مدرن حق توسل به جنگ و پیشبرد منافع خود را قائل بود اما در عین حال هرگونه قطعیت عدالت هر یک از طرفین را رد می‌کرد. عدالت هر جنگی، امری مربوط به آینده است. نظریه جنگ مشروع معاصر، برعکس به

دنبال توجیه تام اعمال نظامی یک بازیگر عمده خاص در هر تعارض نظامی است. به عبارتی، نظریه جنگ مشروع معاصر میان دلایل جنگ داوری می‌کند و یکی را بر دیگری ترجیح می‌دهد. بنابر این دیدگاه می‌تواند یک مرجع مقتدر وجود داشته باشد که به عنوان قاضی نظر خود را در مورد عادلانه بودن یا عادلانه نبودن هر جنگی بر دیگران تحمیل کند. ردپای چنین دیدگاهی در بحث «وظیفه حمایت»^۱ که نزدیک به نظریه سنتی درباره داوری جامعه بین‌المللی راجع به مداخله بشردوستانه است، دیده می‌شود (Gareth, 2001: VII). اما روی هم رفته با تصحیح اخلاقی، نظریه مدرن جنگ مشروع، حق دولت‌ها را در اعلام جنگ به رسمیت می‌شناسد به شرط آنکه دلیل عادلانه داشته باشند (Walzer, 2000: 61). بنابراین، پیش‌فرض هگلی نظریه جنگ مشروع مدرن و پذیرش بی‌چون و چرای نظم دولت-محور و ستفالیایی که مبنای روابط بین‌الملل امروز است، در پاسخ به مسئله روایی جنگ در روابط بین دولت‌ها و می‌ماند.

باری، مبتنی بر فرض و ستفالیایی، چون جنگ در روابط بین‌الملل، امری عادی است تنها راه تلاش برای تعدیل نتایج ناگوار آن است. حال می‌توان فهمید که چگونه والزر و دیگر نظریه‌پردازان جنگ مشروع تلاش می‌کنند، ضمن توجیه وجود جنگ، حداقل در موارد عادلانه در قالب قواعد هنجاری، تأثیرات سوء آن را محدود کنند. اعتقاد هگل به انسانی‌تر و دوستانه‌تر بودن جنگ‌های مدرن از گذشته مؤید همین امر است. از نظر هگل، جنگ اگر چه مستلزم برخورد زورمندانه است اما نباید منجر به واگذاری کامل اخلاق و شرافت شود (Hegel, 2008: 370).

مورد آخر مربوط به روش‌شناسی است. والزر همچون هگل با تأکید بر نقش سازنده و فعال ایده‌ها و ارزش‌ها در زندگی، معتقد است که هیچ کس نمی‌تواند به گونه‌ای معنادار از چیزهایی مثل عدالت بیرون از جریان تاریخ صحبت کند. این فهم انضمامی و کاملاً بافتی، بزرگ‌ترین نقطه اشتراک والزر و هگل است. فهمی که بنا بر آن زندگی اجتماعی به‌طور کلی و زندگی سیاسی به‌طور خاص، ریشه در یک وضعیت خاص یعنی یک جامعه انضمامی در یک زمان و مکان دارد که کاملاً در روند حوادث تاریخی شکل گرفته است.

1. The Duty to Protect

ب- مسئله تقارن/عدم تقارن به مثابه شکاف هنجاری

والزر تفکیک دوگانه حقوق جنگ و حقوق در جنگ که در نظریه‌های مدرن جنگ مشروع مرسوم است را می‌پذیرد (Walzer, 2012: 634). حقوق جنگ ناظر بر دلایل ماهوی برای توسل به جنگ یعنی عدالت جنگ است و به بیان والزر جنبه صفتی^۱ دارد و حقوق در جنگ مربوط به قواعد ناظر بر رفتار، شیوه و ابزارهای نبرد یعنی عدالت در جنگ است که جنبه قیدی^۲ دارد (Walzer, 2000: 20). والزر این دو بخش را منطقاً منفصل از هم می‌داند. به این معنا که ممکن است جنگی عادلانه در حالی که طریقه نبرد آن ناعادلانه باشد یا بالعکس. به همین سبب بین نفس جنگ که سربازان در قبال آن مسئول نیستند و اعمال در جنگ، دست کم آنچه که در حوزه اختیار سربازان قرار دارد، تفکیک قائل می‌شود. برای والزر این تفکیک دو ویژگی دارد: نخست، برابری جنگجویان یعنی سربازان ضمن اینکه به سبب جنگیدن حق خود را نسبت به آزادی و حیات از دست می‌دهند، حق برابری نسبت به کشتن نظامیان و غیرنظامیان (به طور مشروط) دارند (Walzer, 2000: 136). دومین ویژگی برابری غیرنظامیان است یعنی افراد غیردرگیر حق‌شان نسبت به آزادی و حیات محفوظ می‌ماند. دلیل برابری اخلاقی نظامیان، ایجاد تهدید مرگبار برای یکدیگر است و در طرف دیگر نیز برابری اخلاقی غیرنظامیان به دلیل عدم ایجاد چنین تهدیدی است (Walzer, 2000: 145).

باری، دو نظر راجع به نسبت و رابطه این حقوق دوگانه مطرح است که د‌وید رودین آنها را به گونه‌ای فنی در قالب تفکیک بین ایده تقارن/عدم تقارن^۳ و ایده استقلال-وابستگی^۴ دسته‌بندی کرده است. بنابر ایده تقارن، محتوای حق و تکلیف طرفین درگیر جنگ یکسان است و بنابر ایده استقلال، حق و تکلیف سربازان در جنگ مستقل از ماهیت اخلاقی جنگی است که در آن درگیرند. در مقابل، ایده عدم تقارن؛ محتوای یکسان حق

1. Adjectival

2. Adverbial

3. The Symmetry-The Asymmetry

4. Independence Thesis-Dependence Thesis

و تکلیف را نفی و ایده وابستگی عدم ارتباط میان عدالت جنگ و عدالت در جنگ را نفی می‌کند (Rodin, 2008: 44-53).

بحث کلاسیک، نشان دادن اهمیت این تفکیک در ضرورت تبیینی است که هر نظریه اخلاقی غیرصلح‌جویانه راجع به جنگ باید برای توجیه کشتن دشمن پیش‌نهد. بنابر نظریه والزر که ایده تقارن/استقلال را پذیرفته است، صرف تهدید مرگباری که هر یک از طرفین برای یکدیگر ایجاد می‌کنند مبنای توجیه کشتن دشمن است. این ایده تبیین می‌کند که چرا همه افراد جنگجو فکر می‌کنند که حقی برابر نسبت به کشتن سرباز دشمن دارند. این ایده همچنین اصل تبعیض^۱ میان جنگجویان و غیر جنگجویان را هم توجیه می‌کند (Walzer, 2000: 36, 41, 136).

به نظر برخی، این تحلیل به دلیل عدم مطابقت با استانداردهای معمول اخلاق و دفاع فردی، ناموجه و غلط است. جف مک‌ماهان بر آن است که اگر این خط استدلال صحیح باشد، حق دفاع مشروع منتفی و البته متناقض می‌گردد. در حالی که در اینجا مسئله مسئولیت اخلاقی به دلیل یک تهدید ناعادلانه است نه صرف وجود تهدید. لذا مسئولیت ناشی از اضرار متلازم مسئولیت در قبال عمل خطا یا دست‌کم ناموجه است. به عنوان مثال مسئولیت جزایی ناشی از نقض قانون است. لذا صرف تهدید، موجد حق دفاع برای تهدید شونده نیست، چرا که ممکن است تهدید، اخلاقاً یا قانوناً موجه باشد. از این‌رو طرفداران ایده عدم تقارن معتقدند که سربازان درگیر در یک جنگ مشروع، وضعیتی شبیه افسران پلیس در بکار بردن اجبار موجه یا دفاع مشروع دارند. بنابراین نباید مورد تعرض قرار گیرند و سربازان جبهه مقابل، فاقد حق اخلاقی برای حمله به آنها یا دفاع در برابر آنها هستند (McMahan, 1994: 195-204).

دومین بخش از استدلال عدم تقارن و وابستگی متمرکز بر روی اصل تناسب^۲، از بنیادی‌ترین اصول حقوق در جنگ است. بنابر این اصل، هیچ سربازی نباید عهده‌دار عمل نظامی شود که اثرات مخرب آن نسبت به مزایای منتج از آن نامتناسب است (Hurka, 2008: 128-130). اما واضح است که نیل به مزایای نظامی مستقیم و واقعی ارزش اخلاقی

1. The Principle of Discrimination
2. The Principle of Proportionality

ندارد، مگر در یک طرح وسیع‌تری که جزء آن است. بنابر استدلال موصوف، ارزش اهداف نظامی به وسیله حقوق یا عدالت جنگ تعیین می‌شود. یعنی تنها کسب اهداف نظامی ارزش دارد که بخشی از یک جنگ مشروع و اخلاقاً موجه باشد. لذا اگر جنگ غیرعادلانه می‌باشد به دست آوردن اهداف نظامی آن فاقد ارزش است. بعلاوه، اعمال نظامی اضرار‌آور در چنین جنگی فی نفسه نامتناسب و مجرمانه است. بنابراین کسانی که در یک جنگ ناعادلانه حضور دارند نباید هیچ آسیبی به افراد نظامی و غیرنظامی وارد کنند (McMahan, 1994: 194-196).

در حالی که بیشتر نظریه‌های جنگ مشروع رویکردشان به جنگ از دیدگاه دولت‌ها و یا هویت‌های جمعی است، هر دو بخش استدلال فوق مربوط و متصل به مهم‌ترین تحول اخلاقی قرن ۲۱ یعنی تأکید بر حق‌های بشری است. البته در کنار حقوق بشر، یک استدلال نتیجه‌گرایانه هم می‌تواند از محرک‌های اصلی ایده عدم تقارن باشد (Rodin, 2008: 5). اگر جنگی به دلیل یک هدف اخلاقی والا رخ می‌دهد؛ مثلاً جلوگیری از نسل‌کشی و یا تهاجم و نابودی یک دولت مشروع؛ چرا باید خود را مقید و محدود به شرایط حقوق در جنگ همچون اصل تناسب و عدم تبعیض کنیم، در حالی که می‌توان با کنار نهادن آنها پیروزی شکوهمندانه‌ای به دست آورد؟ و نیز نمی‌توان درک کرد که چرا طرف مقابل با وجود کراهت اخلاقیش باید از مزایای حقوق در جنگ برخوردار باشد؟

بیشترین شهرت توسعه این دیدگاه مرهون استدلال والزر درباره اضطرار است. از نظر والزر در شرایط اضطراری، برای مثال وقتی که ملتی در خطر نابودی به دست مهاجم هستند، نقض اساسی حقوق در جنگ مجاز است. بمباران شهرهای آلمان در خلال مراحل اولیه جنگ جهانی دوم توسط انگلستان که هیچ گزینه نظامی دیگری برای او وجود نداشت، چنین موردی است. والزر این وضعیت را به عنوان نوعی معضل اخلاقی توصیف می‌کند که در آن، الزامات اخلاقی مبرمی برای هر دو شق عمل (فعل و ترک فعل) وجود دارد. این استدلال والزر به وضوح شکلی مضیق از موضع عدم تقارن است که حداقل در بخشی نتیجه‌گرایانه است و در تعارض با دیدگاه کلی اوست (Walzer, 1973: 160-180).

* مسئله حاکمیت موازی و مقام صالح

واضح‌ترین پاسخ دفاعی در برابر استدلال عدم تقارن، این است که اگر در یک رژیم تنظیمی کارکردی در جنگ اجرا گردد به پیامدهای فاجعه‌باری منجر خواهد شد. پاسخ بعدی در قالب تعلیق به امر محال مطرح می‌شود: اگر سربازان عادی، اخلاقاً ملزم به عدم ورود به جنگ ناعادلانه باشد، مطمئناً عکس آن نیز صادق است. چیزی که در بهترین حالت غیرقابل پذیرش به نظر می‌رسد. رایان، برای تبیین این موضوع به تاریخ فلیباسترینگ^۱ در قرن نوزدهم متوسل می‌شود: ماجراها و جنگ‌های خارجی که توسط ارتش‌های خصوصی و به دلخواه خودشان بر عهده گرفته می‌شود. بعضی از فلیباسترها جنایتکاران سازمان یافته بودند، اما باقی آنها اگر چه بد هدایت شده بودند، ایده‌آل‌گرایایی واقعی بودند مانند ارتش سربازان ایرلندی جنگ داخلی آمریکا که برای حمله به کانادا برای ایجاد یک کشور آزاد ایرلندی بسیج شدند. در حالیکه یکی از شروط اصلی جنگ مشروع، اعلان توسط مقام صالح است که دقیقاً برای تحریم این نوع فعالیت‌های نظامی خصوصی بوده است (Ryan, 2008: 141-144). از لحاظ تاریخی، کارکرد اصلی شرط مشروعیت قدرت، محدود کردن حق آغاز جنگ به منظور ایجاد ساختارهای مقتدر به نحو احسن بود. این محدودیت مقامات جنگ‌ساز، بی‌تردید یک موفقیت اخلاقی محسوب می‌شود. شرط مقام صالح مبتنی بر شکلی از استدلال قرارداد اجتماعی است. ما همه، حق فردی استفاده از زور را که در وضعیت طبیعی برای نیل به مزایای بهبود امنیت به دست آورده‌ایم، به نهادهای جمعی ملی واگذار می‌کنیم. این نهادهای جمعی هم حفاظت کارآمدتری در برابر دشمنان خارجی فراهم می‌کنند و هم از خطرات خشونت آنارشی افراد جلوگیری می‌کنند. اما چه اتفاقی می‌افتد اگر سربازان را بابت جنگیدن در جنگ‌های ناعادلانه که بر اساس دستورالعمل‌های این نهادهای جمعی بوده است مسئول دانست؟ این موقعیت شامل نوعی ناسازگاری است، چرا که ما از افراد می‌خواهیم از فعالیت‌های خاص (جنگ‌های خصوصی) خودداری کنند و این قدرت و مسئولیت را به دولت بدهند، اما در عین حال،

1. Filibustering

حق محکوم کردن او را بخاطر ایفای شرایط قرارداد حفظ می‌کنیم: او هم‌زمان در وضع طبیعی و خارج از وضع طبیعی است (Zupan, 2008: 216-217).

طرفداران ایده تقارن چنین پاسخ می‌دهند که اولاً، مقایسه تکلیف به عدم نبرد در یک جنگ ناعادلانه و تکلیف به ورود به یک جنگ مشروع نارواست؛ زیرا تکلیف عدم ارتکاب خطا همواره مقدم بر تکلیف به کسب یک خیر هموزن است. ثانیاً، استنکاف سربازان از نبرد در جنگی که آن را ناعادلانه می‌دانند، اساساً با حاکمیت دولت چالشی پیدا نمی‌کند و متفاوت از حق خصوصی برای آغاز جنگ است که به وضوح حاکمیت دولت را به چالش می‌کشد (Rodin, 2008: 14).

با وجود چالش‌های عمیقی که ایده عدم تقارن برای نظریه‌های جنگ مشروع و قواعد تعارضات مسلحانه ایجاد کرده است، مسئله این است که آیا ایده عدم تقارن و وابستگی در حقوق نیز باید اعمال شود و یا فقط در مورد اخلاق باید مورد استفاده قرار گیرد؟ اگر عدم تقارن و وابستگی در حقوق بین‌الملل مورد توجه قرار گیرد، به این معنی است که آنها را باید به مثابه مانیفستی برای اصلاحات نهادی در نظر گرفت. از سوی دیگر اگر قواعد حقوق جنگ صرفاً به لحاظ اخلاقی قابل اجرا باشند نه الزام قانونی، مسئله این است که تفاوت میان قانون و اخلاق چیست؟ (Coady, 2008: 112-131; Lichtenberg, 2008: 153-176).

* تفکیک حقوق از اخلاق

مک‌ماهان، اگرچه اعتراضات عملی به عدم تقارن را می‌پذیرد، اما شدیداً از مدافعان ایده عدم متقارن است. وی بر تفکیک اخلاق جنگ از حقوق جنگ تأکید دارد. از نظر او قواعد جنگ باید بر مبنای ملاحظات نتیجه‌گرایانه و متقارن تدوین شود، در حالی که اخلاق جنگ منعکس‌کننده یک واقعیت وظیفه‌گرایانه^۱ و نامتقارن است (McMahan, 1994: 193-221). با این تفکیک، بخش عمده ساختار فعلی قواعد تعارضات مسلحانه از جمله برابری اخلاقی مبارزان، از حیث پراتیک توجیه‌پذیر است. اما شاور نقد جدی به

1. Deontological

پیشنهاد مک‌ماهان دارد. وی معتقد است که موضع مک‌ماهان در بهترین حالت برای قواعد جنگ ناخوشایند و خطرناک است، زیرا چنین درکی از «اخلاق جنگ» اغلب مستلزم نافرمانی از قانون است. به عنوان مثال طبق نظر مک‌ماهان، اخلاق جنگ بعضاً سربازان را ملزم به کشتن اسیران جنگی می‌کند که اخلاقاً «مسئول» جنگ ناعادلانه و از این‌رو تجاوزند، حتی اگر این عمل توسط قواعد تعارضات مسلحانه ممنوع شده باشد (Shue, 2008: 87-110).

شاو معتقد است که اولاً هنوز دلیلی برای نابرابری در اعمال حقوق در جنگ اثبات نشده است، ثانیاً، موضع مک‌ماهان قیاس‌ناپذیری اوضاع و احوال زندگی عادی و اوضاع و احوال جنگ را نادیده گرفته است. چرا که الزام اخلاقی مورد نظر مک‌ماهان فقط در حیطه عادی زندگی صحت دارد: یعنی این الزام که فقط کسانی باید مورد حمله قرار گیرند که از لحاظ اخلاقی مسئول حمله هستند. مک‌ماهان پیشنهاد می‌کند که یک جنگجوی وظیفه‌شناس نباید معیارهای مندرج در مفهوم یک هدف مشروع که در قانون تعارضات نظامی آمده را بکار گیرد، بلکه باید در عوض از معیار فردی مسئولیت اخلاقی استفاده کند (که اصولاً باید نسبت به تخصیصات فردی اعمال شود) تا در مورد نادرست بودن آنچه که هر یک از افراد متخاصم به طور جداگانه انجام داده‌اند، داوری کند. شاو معتقد است که این گزینه رادیکال، پیش‌بینی شده است تا اینکه بر اساس آن، شباهت دو زمینه زندگی عادی و جنگ نشان داده شود. در حالی که داوری‌های راجع به مسئولیت اخلاقی پیشنهاد شده توسط مک‌ماهان، به استثنای موارد استثنایی غیرممکن است که در نبردها انجام گیرد (Shue, 2008: 89-94).

از نظر شاو، سازگاری جنگ با حقوق بشر و سایر اصول اساسی اخلاق واقعاً مهم است^۱، اما ماهیت جنگ به گونه‌ای است که این سازگاری به لحاظ فکری غیرقابل تصور و عملاً غیرممکن است. بنابراین حق با صلح‌گرایی است که جنگ را به دلیل نقض حقوق و

۱. نک: حسینی اکبرنژاد، هاله، (۱۳۸۸)، «جنگ علیه حقوق انسان‌ها»، *حقوقی بین‌المللی*، سال ۲۶، شماره ۴۰، صص ۱۳-۴۰.

بسیاری از جنبه‌های مهم اخلاق رد می‌کند. شاو بر ضرورت توسعه بهترین قواعد اخلاقی راجع به جنگ تأکید می‌کند که واقعاً در موقعیت فوق‌العاده نبرد قابل اعمال باشند.

* نقد فرض تاریخی والزر

والزر، دکترین برابری اخلاقی سربازان را به‌عنوان یک ویژگی استاندارد سنت نظریه جنگ مشروع ارائه می‌کند. اکثر فیلسوفان مدرن در این فرض با وی موافقت. از نظر کویتز، این دیدگاه فاقد واقعیت تاریخی است. نظریه جنگ مشروع در ابتدا از قرن ۱۳ تا ۱۷ تمایل داشت که حقوق در جنگ را به مثابه امتداد و متمم حقوق جنگ تلقی کند (Coates, 187: 2008). آنچنان که آکویناس معتقد بود کسانی که در مقابل یک اقدام نظامی عادلانه مقاومت کنند، نمی‌توانند متوسل به حق دفاع از خود شوند و بخاطر نزاع محکوم و گناهکارند. ویتوریا و گروسیوس نیز حق‌های در جنگ را از این مفهوم که چه چیزی برای جبران و ترمیم حق‌های نقض شده جامعه ضروری است، استخراج می‌کنند. بنابراین حقوق جنگ به مثابه امری لحاظ شد که به‌طور یکجانبه نسبت به طرف عادل جنگ اعمال می‌شود (Reichberg, 2006: 177-178).

ریشبرگ استدلال می‌کند که ایده حقوق جنگ متقارن در پارادایم متفاوت و رقابتی، جنگ منظم توسعه یافته است. فلوگوسیوس^۱ (۱۳۶۷-۱۴۲۷)، مبتنی بر نظریه حقوقی اولیه رومی، جنگ را به‌عنوان یک نبرد میان دو قدرت متخاصم برابر و مستقل تصور می‌کرد. چراکه طرفین متخاصم با توجه به وضعیت حاکمیت‌شان مانند دوئلیست‌ها بدون هیچ‌گونه التفاتی به ماهیت دلیل جنگ و بنا بر گزینش خود متوسل به جنگ می‌شدند. بنابراین، جدایی ملاحظات «در جنگ» از «جنگ» ناشی از به حاشیه راندن مفهوم دلیل عادلانه توسط پارادایم جنگ منظم و تأکید بر حقوق اساسی قدرت‌های حاکم در توسل به جنگ است (Reichberg, 2008: 200-202). لذا حقوق جنگ برای نظریه‌پردازان اولیه جنگ، تفکر غالب بود. زیرا جنگ به‌عنوان یک اقدام شبه‌قانونی لحاظ می‌شد که در آن متخاصم عادل نقش دادستان، قاضی و گاهاً اجراکننده (عدالت) در رابطه با دشمن را بازی می‌کرد.

1. Raphaël Fulgosius

اما این تصویر شدیداً اخلاقی‌سازی شده از جنگ امروز مطرود است، زیرا بافت دینی را که بنا بر آن پیروزی و شکست را اراده الهی خداوند تعیین کرده، رها کرده‌ایم. ریشبرگ نشان می‌دهد که پارادایم جنگ منظم، نقایص زیادی به‌عنوان نظریه اخلاقی مدرن جنگ دارد. اولاً، فرض می‌کند طرفین تخاصم، نهادهایی با حاکمیت برابر هستند لذا در مواجهه با مواردی از قبیل بازیگران غیردولتی و جنگ داخلی مشکل جدی دارد. ثانیاً، حکومت‌ها آزادانه و با اختیار خود به جنگ می‌پردازند. این دیدگاه در نظریه حقوقی قرن ۱۹ و اوایل قرن ۲۰ اهمیت یافت، اما در حال حاضر رد شده است. از نظر ریشبرگ بین آموزه برابری حاکمیت دولت‌ها و ایده استقلال، ارتباط نزدیکی وجود دارد.

از نظر رایان، فارغ از حق برابر دولت‌ها در توسل به جنگ برای حفظ بقایشان، مهم این است که آیا آنها حقی برای اعمال تعهد به شهروندان خود برای جنگیدن، مستقل از عدالت جنگ دارند؟ اکثر مفسران بر این باورند که دولت‌ها حق دارند شهروندان خود را به خدمت اجباری بگیرند و حتی می‌توانند تعهدی اخلاقی بر شهروندان به منظور شرکت در جنگ بار کنند (Reichberg, 2008: 209-2013). به نظر رایان، یک نظام هنجاری مبتنی بر حاکمیت دولتی در قرن ۱۹ تشکیل شده که به دولت‌ها حق ملزم ساختن شهروندان خود برای جنگیدن، صرف‌نظر از عدالت جنگ اعطا کرده است. رایان ادعا می‌کند، هرچند فرض پارادایم جنگ منظم راجع به حق حاکمیت برای توسل به جنگ فارغ از دلیل عادلانه در دوران مدرن رد شده، اما فرض حق حاکمیت در ملزم ساختن شهروندان برای نبرد در جنگ مستقل از وضعیت عدالت آن رد نشده است. بنابراین، شالوده و مبنای مقبولیت ایده‌های استقلال و تقارن این فرض است: سربازان متعهد به نبرد هستند فارغ از اینکه آیا جنگ مشروع است یا نه (Ryan, 2008: 149-153).

نتیجه‌گیری

نظریه‌های مدرن جنگ مشروع اصولاً هگلی هستند. این عبارت موجز در بردارنده همه آن چیزی است که اساساً مورد نظر این پژوهش است یعنی معیوب بودن نظریه مدرن جنگ مشروع از حیث اخلاقی و پوزیتیویستی بودن از حیث حقوقی. مستخرج از مباحث موصوف، هنجارهای حاکم بر جنگ به دو دسته تقسیم می‌شوند؛ حقوق جنگ و حقوق

در جنگ که در بیان اخلاقی، عدالت جایگزین حقوق می‌گردد. در بیشتر نظریه‌های مدرن جنگ مشروع مسائل و مباحث حقوقی و اخلاقی به شدت در هم تنیده‌اند و گاه تفکیکی بین این دو حوزه انجام نمی‌شود و بحث در قلمرو هنجار به طور کلی طرح می‌شود، بی‌آنکه میان حقوق جنگ و اخلاق جنگ تفکیک کنند. این اشکال صرفاً ناشی از یک سهل‌انگاری مفهومی نیست، بلکه دلیل آن منطوقی در روش‌شناسی و پیش‌فرض‌هایی است که نظریه مدرن جنگ مشروع مبتنی بر آنهاست. دولت‌محور بودن از حیث موضوع و منشأ، عرفی بودن از حیث هنجاری و تاریخی بودن از حیث روش‌شناسی که همگی ناشی از نگاه هگلی هستند، مهم‌ترین و اساسی‌ترین دلیلی است که می‌توان برای دو اشکال پیش‌گفته برشمرد. نظریه مدرن جنگ مشروع با وضعیت هگلی، گواهی‌کننده با ایتنای بر نظم و ستفالیایی همه آنچه را که معاهده‌ای نباشد، وامی‌گذارد. باری اینکه نظریه مدرن جنگ مشروع ناتوان از توجیه اخلاقی (به معنای اکید اخلاقی و نه معنای عرفی) قواعد مربوط به جنگ است، ناشی از ماهیت شدیداً انضمامی و پوزیتیویستی آن است. نظریه مدرن جنگ مشروع والزر که سر آن داشته تا تبیینی فلسفی و البته اخلاقی برای دیدگاهی را ارائه کند که ریشه در تجربه تاریخی بشری داشته و مهمتر آنکه صورت موضوعه یافته است، چیزی بیش از یک توتولوژی نیست.

تعارض منافع

تعارض منافع ندارم.

ORCID

Maziyar Khademi

<https://orcid.org/0009-0001-6377-0171>

Ali Mohammad

<https://orcid.org/0000-0002-8673-689X>

Fallahzadeh

منابع

- حسینی اکبرنژاد، هاله، (۱۳۸۸)، «جنگ علیه حقوق انسان‌ها»، *حقوقی بین‌المللی*، سال ۲۶، شماره ۴۰، صص ۴۰-۱۳.

- قربان‌نیا، ناصر، (۱۳۸۲)، «حقوق جنگ در اسلام». *رواق اندیشه*، شماره ۲۲، دسترسی در: <https://ensani.ir/fa/article>.

References

- Aquinas, Thomas, (1965), *Aquinas: Selected Political Writings*, A.P. D'Entreves (ed.) Oxford: Blackwell.
- Aquinas, Thomas, (1975), *Saint Summa Theologica*, Translated by Marcus Lefébure ed., London: Blackfriars.
- Aristotle, (1984), *Politics*, Translated by C. Lord, Chicago: University of Chicago Press.
- Augustine, (1962), *The Political Writings*, Translated by H. Paolucci ed., Chicago: Regnery.
- Augustine, (1969), *The Nicene and Post- Nicene Fathers*, Translated by P. Schaff Grand Rapids, MI: Eerdmans.
- Augustine, (1998), *The City of God*, Translated by R. Ryson Cambridge: Cambridge University Press.
- Axinn, S., (1989), *A Moral Military*, Philadelphia: Temple University Press.
- Bailey, S., (1972), *Prohibitions and Restraints in War*, Oxford: Oxford University Press.
- Bailyn, B., (1992), *The Ideological Origins of the American Revolution*, Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Barnes, Jonathan, (2005), *The Presocratic Philosophers*, London and New York: Routledge.
- Best, G., (1994), *War and Law Since 1945*, Oxford: Clarendon.
- Boemeke, M., (1998), *The Treaty of Versailles*, Cambridge: Cambridge University Press.

- Boucher, D., (1998), *Political Theories of International Relations*, Oxford: Oxford University Press.
- Brownlie, I., (1963), *International Law and The Use of Force by States*, Oxford: Clarendon.
- Christopher, P., (1994), *The Ethics of War and Peace Englewood Cliffs*, NJ: Prentice Hall.
- Coates, Anthony, (2008), "Is the Independent Application of Jus in Bello the way to Limit War?" In David Rodin & Henry Shue, *Just and Unjust Warriors: The Moral and Legal Status of Soldiers*. Oxford: Oxford University Press.
- Crookston, Emily & May, Larry (2008), *War: Essays in Political Philosophy*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Deane, H.A., (1963), *The Political and Social Ideas of St. Augustine*, New York: Columbia University Press.
- Doyle, W., (1990), *The Oxford History of the French Revolution*, Oxford: Oxford University Press.
- Eland, I., (2005), *The Empire Has No Clothes Oakland*, CA: The Independent Institute.
- Elshtain, J.B., (1992), *Just War Theory*, Oxford: Blackwell.
- Eppstein, (1935), *The Catholic Tradition of the Law of Nations*, Washington, DC: CAIP.
- Evans, Gareth, (2001), *The Responsibility to Protect, Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty*, Ottawa: International Development Research Centre.
- Ferguson, N., (2004), *Colossus*, New York: Basic.
- Ford, J. (1944), "The Morality of Obliteration Bombing," *Theological Studies*, No. 5, pp. 261–309.
- France, J., (1999), *Western Warfare in the Age of the Crusades, 1000–*

1300, London: University College of London Press.

- Gilbert, M., (1987), *The Holocaust*, New York: Henry Holt.
- Grotius, H., (1949), *The Law of War and Peace*, Translated by L.R. Loomis RoslynNY: WJ Black Inc.
- Grotius, Hugo, (2006) "On the Law of War and Peace," in *The Ethics of War: Classic and Contemporary Readings*, Gregory Reichberg, Henrik Syse, and Endre Begby (eds.), Oxford: Basil Blackwell.
- Hardt, M. & Negri, A., (2004), *Multitude: War and Democracy in the Age of Empire*, New York: Penguin.
- Hartle, A., (1989), *Moral Issues in Military Decision-Making Kansas*, Kansas: University of Kansas Press.
- Hegel, G.W. F., (2008), *Elements of the Philosophy of Right*, Translated by T.M. Knox, Stephen Houlgate (ed.), Oxford: Oxford University Press.
- Ignatieff, M., (1994), *Blood and Belonging*, Toronto: Viking.
- Ignatieff, M., (1997), *The Warrior's Honor*, New York: Doubleday.
- Ignatieff, M., (2000), *Virtual War*, Toronto: Viking.
- James T. Johnson, (1987), *The Quest for Peace*, Princeton: Princeton University Press.
- Johnson, J.T., (1984), *Can Modern War Be Just?*, New Haven, CT: Yale University Press.
- Johnson, James T., (1975), *Ideology, Reason and The Limitation of War*, Princeton: Princeton University Press.
- Johnson, James T., (1981), *The Just War Tradition and The Restraint of War*, Princeton: Princeton University Press.
- Johnson, James T., (1997), *The Holy War Idea in Western and Islamic Traditions*, Philadelphia: Penn State University Press.
- Johnson, James Turner, (2006), "The Just War Idea: The State of the Question", *Social Philosophy and Social Policy*, Vol. 23, Issue 1, pp. 167–

195., 167.

- Kant, I., (1991), *Political Writings*, Hans Reiss (ed.), H. B. Nisbet (trans.), New York: Cambridge University Press.
- Keegan, J., (1990), *The Second World War*, New York: Vintage.
- Keegan, J., (2000), *The First World War*, New York: Vintage.
- Kelsay, J., (1993), *Islam and War*, London: John Knox.
- Kelsay, J., & Johnson, James T., (1991), *Just War and Jihad*, New York: Greenwood.
- Kraut, R., (2002), *Aristotle's Political Theory*, Oxford: Oxford University Press.
- Lackey, D., (1989), *The Ethics of War and Peace*, Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Langan, J., & O'Brien, W.V., (1986), *The Nuclear Dilemma and The Just War Tradition*, Lexington, New Britain, Connecticut, U.S.A.: Lexington Books
- Reichberg, Gregory, (2008), “Just War and Regular War: Competing Paradigms”, In David Rodin & Henry Shue, *Just and Unjust Warriors: The Moral and Legal Status of Soldiers*. Oxford: Oxford University Press. pp. 193—213.
- Locke, J., (1988), *Two Treatises of Civil Government*, Cambridge: Cambridge University Press.
- MacMillan, M., (2003), *Paris 1919*, Toronto: Random House.
- McKenna, J., (1960), “Ethics and War: A Catholic View”, *American Political Science Review*, No. 54, pp. 647–58, Doi: 10.2307/1953943.
- McMahan, Jeff, (1994), “The Divergence Between the Morality of War and the Laws of War, in Innocence, Self-Defense, and Killing in War”, *Journal of Political Philosophy*, Vol. 2, No. 3, pp.193–221, Doi: 10.1111/j.1467-9760.1994.tb00021.x.

- Melzer, Y., (1975), *Concepts of Just War*, Jerusalem: Hebrew University.
- Moore, J.N., (1974), *Law and Civil War in the Modern World*, Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- O'Brien, W.V., (1965), *The Law of Limited Armed Conflict*, Washington, DC: Georgetown University Press.
- Orend, B., (2000), *War and International Justice: A Kantian Perspective*, Waterloo, Ontario: Wilfrid Laurier University Press.
- Orend, B., (2002), *Human Rights: Concept and Context*, Peterborough, Waterloo, Ontario: Broadview.
- Orend, B., (2006), *The Morality of War*, Canada: Broadview Press.
- Osgood, R., & Tucker, R., (1967), *Force, Order and Justice*, Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Phillips, R., (1984), *War and Justice*, Oklahoma City: University of Oklahoma Press.
- Ramsey, P., (1961), *War and The Christian Conscience*, Durham, NC: Duke University Press.
- Ramsey, P., (1968), *The Just War*, New York: Scribners Sons.
- Regan, R., (1996), *Just War: Principles and Cases* Washington, DC: Catholic University Press of America.
- Reisman, W. Michael & Antoniou, Chris T., (1994), *The Laws of War: A Comprehensive Collection of Primary Documents on International Laws Governing Armed Conflict*, New York: Vintage Books.
- Riley-Smith, J., (1999), *The Oxford History of The Crusades*, Oxford: Oxford University Press.
- Rodin, David, (2008), *Just and Unjust Warriors: The Moral and Legal Status of Soldiers*, Oxford: Oxford University Press.
- Rosen, S., (2004), *Holy War: Violence and The Bhagavad Gita*, Bombay: Deepak.

- Rosenwein, B., (2002), *A Short History of the Middle Ages*, Peterborough, Waterloo, Ontario: Broadview.
- Russell, F., (1975), *The Just War in the Middle Ages*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Ryan, J.K., (1940), *Modern War and Basic Ethics*, Milwaukee, WI: Bruce.
- Schmitt, C., (2011), *Writings on War*, Translated by Timothy Nunan, Berlin: Polity Press.
- Shue, Henry, (2008), "Do We Need a "Morality of War"?", In David Rodin & Henry Shue, *Just and Unjust Warriors: The Moral and Legal Status of Soldiers*. Oxford: Oxford University Press.
- Sterba, J., (1985), *The Ethics of War and Nuclear Deterrence*, Belmont, CA: Wadsworth.
- Teichman, J., (1986), *Pacifism and The Just War*, Oxford: Blackwell
- Temes, P., (2003), *The Just War*, New York: Ivan Dee.
- Thucydides, (1974), *History of the Peloponnesian War*, Translated by Rex Warner, M. I. Finley (ed.), Penguin Books.
- Tooke, J.D., (1975), *The Just War in Aquinas and Grotius*, London: SPCK.
- Tuck, R., (1999), *The Rights of War and Peace*, Oxford: Oxford University Press.
- Tucker, R., (1960), *The Just War*, Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Tzu, Sun, (1963), *The Art of War*, Translated by S. Griffith, New York: Oxford University Press.
- Walker, M., (1995), *The Cold War: A History*, New York: Henry Holt.
- Walzer, M., (Fall, 1992), "The Idea of Holy War in Ancient Israel", *The Journal of Religious Ethics*, Vol. 20, No. 2, pp. 215-228.
- Walzer, M., (2000), *Just and Unjust Wars*, New York: Basic Books.

- Walzer, M., (2004), *Arguing About War*, New Haven, CT: Yale University Press.
- Wasserstrom, R., (1970), *War and Morality* Belmont, CA: Wadsworth.
- Williams, Howard, (1991), *International Relations in Political Theory*, Milton Keynes: Open University Press.
- Williams, Howard, (2012), *Kant and the End of War: A Critique of Just War Theory*, New York: Palgrave Macmillan.
- Dan, Zupan (2008). "A Presumption of the Moral Equality of Combatants: a Citizen Soldier' Perspective" In David Rodin & Henry Shue, *Just and Unjust Warriors: The Moral and Legal Status of Soldiers*. Oxford: Oxford University Press. pp. 214—225.

Références

- Cicero, (1928), *De Re Publica*, 3, XXIII, Translated by C. Keyes, New York: Putnam.
- Cicero, (1961), *De Officiis*, Translated by W. Miller Cambridge, MA: Harvard University Press.

استناد به این مقاله: خادمی، مازیار و فلاح‌زاده، علی‌محمد، (۱۴۰۴)، «نظریه جنگ مشروع مایکل والزر: از واقع‌گرایی اخلاقی تا پوزیتیویسم حقوقی»، پژوهش‌های راهبردی سیاست، دوره ۱۴، شماره ۵۳، ۳۰۱-۳۳۶.

Doi: 10.22054/QPSS.2024.78474.3381

Quarterly of Political Strategic Studies is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License